

ERIKA LÁZÁROVÁ – DANIELA ÓNODIOVÁ

METODICKÁ PRÍRUČKA
K ČÍTANKE PRE 5. A 6. ROČNÍK

Oktatás-kutató és Fejlesztő Intézet

I. PEDAGOGICKÁ KONCEPCIA

Pri zostavovaní čítanky sme vychádzali z toho princípu, že literatúru, literárny text v slovenských národnostných školách treba chápať funkčne, čiže začleniť do procesu osvojovania si jazyka. Literatúra popri estetickú a výchovnú funkciu musí slúžiť na prehĺbenie komunikatívnych schopností žiaka. Literárne texty rôzneho rozsahu a rôznej tematiky popri kognitívnej funkcii musia spĺňať hlavne komunikatívnu funkciu. Texty sú z jazykového hľadiska ľahšie i ťažšie, dlhšie i kratšie, umožňujú tým výber pre každého učiteľa, podľa jazykových znalostí žiakov, podľa časového rámca. V rámci hodín literárnej výchovy nebude možné pracovať s každým textom, ktorý nám ponúka učebnica, preto výber je na učiteľovi.

Tomu, aby žiaci získali aj estetický zážitok z literárnych textov, slúžia predovšetkým básne, dramatizácie, situačné a ľudové hry. Hlavnú úlohu v zážitkovom vyučovaní má žiak, ktorý prežíva dané zážitky, preto je veľmi výhodné, že triedy v národnostných školách sú málopočetné.

Spomedzi foriem prác na hodinách literatúry v 5. a 6. ročníku by malo dominovať výrazné čítanie, spev, memorovanie textu, precvičovanie výslovnosti a hlavne práca s textom. Čitateľská gramotnosť je základom pri osvojovaní si cudzieho jazyka. Zvýšenie čitateľskej kompetencie úzko súvisí s rozvojom jazykových kompetencií a rozširovaním slovnej zásoby.

Čítanie, porozumenie textu znamená oveľa viac ako pochopenie jazykových prvkov, pomáha žiakovi v procese získavania každodenných informácií, v rozširovaní poznatkov a tým prispieva aj k rozvoju jazykovej úrovne. Najdôležitejším cieľom je, aby žiak *vedel používať jazyk, aby pomocou jazykových kompetencií vedel rozšíriť svoje vedomosti a aktívne komunikovať v jazykovom prostredí.*

Aj pri rozvíjaní týchto učebných pomôcok sme teda vychádzali z toho základného princípu NAT-u, že vyučovanie literatúry v 5. a 6. ročníku národnostných škôl spĺňa funkcionálnu úlohu, slúži na rozvíjanie jazykových kompetencií, schopnosti memorovania, dramatizovania, výrazného čítania. Literárne texty slúžia na pozorovanie jazykových javov v texte, druhotná je estetická, zážitková funkcia literatúry.

Literárne texty viažuce sa k známym komunikačným témam napomáhajú rozvíjaniu slovnej zásoby v rámci danej témy, globálnemu pochopeniu textu, rozvíjaniu kompetencie hlasného výrazného čítania, rozvíjaniu porozumenia počutého textu a spoznávaniu známych jazykových zvrátov v rámci textu. Cez čítanie, hľadanie informácií v texte sa žiaci bezprostredne zoznamujú s predstaviteľmi slovenskej literatúry a ich dielami. Lexikálne a gramatické prvky úloh viažuce sa k textom obsahujú im už známe prvky. Riešenie úloh predpokladá globálne porozumenie textu, identifikovanie neznámych prvkov pomocou dedukcie z kontextu.

Pre túto vekovú skupinu je veľmi dôležitá situačná hra, dramatizovanie príbehov. Dialogické texty umožnia pracovať na hodinách hravými metódami dramatickej pedagogiky. Najsilnejším motivačným prostriedkom počas popularizovania čítania a vzbudzovania záujmu o čítanie je porozumenie textu. V slovenských národnostných školách, kde je národnostný jazyk druhým jazykom, je porozumenie textu najdôležitejším prostriedkom získavania informácií.

Učebné materiály (učebnice, pracovné testy) slúžia dosiahnutiu NAT-om vytýčených cieľov. Na konci 6. ročníka je cieľom:

- 1. Porozumieť známym slovám, výrazom, jednoduchým vetám v nadpisoch, v reklamách, v katalógoch, v krátkych písomných a ústnych textoch. O porozumení žiak referuje písomne alebo ústne.*
- 2. Má prax v porozumení jednoduchých textov pozostávajúcich zo známych prvkov, vie vyzdvihnúť jednoduché informácie z textu.*
- 3. Žiak má vedieť vyzdvihnúť jednoduché informácie, verbálne odpovedať na otázky.*
- 4. Čítanie v jazyku národnosti sa dá rozvíjať pravidelným hlasným výrazným čítaním, precvičovaním techniky čítania, dramatizovaním veršovaných, prozaických a dramatických textov.*
- 5. Cez čítanie v národnostnom jazyku povzbudiť záujem o kultúru svojej národnosti.*

II. časovo-tematické plány pre 5. a 6. ročník

A. Pre 5. triedu, 37 hodín - 1 hodina týždenne

Hodina	Téma	Učivo	aktická úloha	Metódy
1	Kniha	Kniha	Spoznávanie významu osvojených výrazov	Pozorovanie v knižnici Oboznamovanie žiakov s pojmami
2		KOMIX D. Hevier: Čitateľ komixov Povešť o sv. Cyrilovi a sv. Metodovi	Spoznávanie žánru Rozvíjanie schopnosti tichého čítania	Motivačný rozhovor Individuálne tiché čítanie Dramatizácia
3	Domov	<i>Pod tým našim...</i> pieseň TEXT: T. Janovic: Zariadovanie bytu	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením. Prehlbovanie zručností výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa, obálky kníh Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
4	Ja a moja rodina	A. Kormoš: Jedna, dve, tri M. Rúfus: Traja bratia	Porovnávanie verš - rým - rytmus Výrazný prednes básní.	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľov Počúvanie prednesu

			Nácvik správnej rečovej techniky.	Práca v skupinách Hra - stretnutie spisovateľov
5		Poklad - bájka	Čítanie s porozumením. Pochopenie čítaného textu. Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Rozhovor pred čítaním textu Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
6		Múdry Maťko a blázni	Čítanie s porozumením. Pochopenie čítaného textu Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačný rozhovor pred čítaním textu Práca v skupinách Hra - pantomíma
7		Chytrý povedz Múdry Maťko a blázni	Interpretácia textu - nácvik správnej rečovej techniky. Zvyšovanie ochoty účinkovania.	Dramatizácia - práca v skupinách Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
8	Škola	Lienko - text	Počúvanie s porozumením Porozumenie počutého textu. Rozvíjanie schopnosti hlasného čítania Prehlbovanie zručností výrazného	Počúvanie výrazného prednesu Hlasné čítanie - hra s hlasom, dialóg medzi skupinami Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

			čítania a čítania v správnom tempe	gramotnosti
9		K. Bendová: Bola raz jedna trieda	Porozumenie literárnych diel, kratších textov so známou tematikou Sformulovanie správnych odpovedí na otázky Správne tvorenie a vyslovovanie špecifických slovenských hlások	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa, obal knihy Počúvanie prednesu Hlasné čítanie štafetou
10		D. Hevier: Svet pod lavicou D. Hevier: Jazykolamy - výslovnostné cvičenia	Čítanie s porozumením. Pochopenie čítaného textu. Prehlbovanie zručností výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Úvodný rozhovor pred čítaním textu Počúvanie výrazného prednesu Výslovnostné cvičenia
11		J. Pavlovič: Otcom byť je ťažké	Rozvíjanie schopnosti hlasného čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Motivačný rozhovor pred čítaním textu Skupinová práca
12	Denný poriadok	<i>V pondelok doma nebudem...</i> Hra - myslím si dielo	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu

				Skupinová hra - myslím si dielo
		P. Štefánik: Kamarát rok	Rozvíjanie schopnosti hlasného čítania Rým - rytmus Slovná zásoba: radové číslovky	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Motivačný rozhovor o mesiacoch Čítanie - zrýchlenie, spomalenie tempa
13	Sviatky	R. Moric: Krstiny	Počúvanie s porozumením. Porozumenie počutého textu Rozvíjanie schopnosti hlasného čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
14		<i>Vianočné piesne</i>	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu
15		Ľ. hry: Kde ideš, čierny barane Poveš' o Trenčianskej studni - komix	Interpretácia textu a nápevu Rozvíjanie schopnosti tichého čítania	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu Motivačný rozhovor o povesti Individuálne tiché čítanie
16	Ja a moje okolie	M. Rúfus Zimná modlitba, Jarná modlitba	Porozumenie analyzovaných literárnych diel a textov na známe témy Prehľbovanie zručnosti čítania v	Motivačný rozhovor o mesiacoch Čítanie - zrýchlenie, spomalenie tempa

		R. Moric: Barometer	správnom tempe	tempa
17		J. Štítnická: Nahnevaný oblak <i>Moje milé, premilené jahody</i>	Počúvanie s porozumením Nácvik správnej rečovej techniky Interpretácia	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Výrazné čítanie Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu
18		G. Papuček: Pani zima A. Kormoš: Bezo snehu	Rozvíjanie schopnosti hlasného výrazného čítania Správne tvorenie a vyslovovanie špecifických slovenských hlások.	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách Hra: stretnutie spisovateľov
19		Vtáky v zime	Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky	Počúvanie výrazného prednesu Dramatizácia Hry na uvoľnenie Kreslenie príbehu
20		M. Ďuríčková: Studená návšteva Ľudové hry: Na kura, na húsky	Nácvik správnej rečovej techniky pri čítaní	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

				Hry na uvoľnenie
21	Zamestnania	K. Bendová: Generál E. pieseň: Drotár som ja...	Počúvanie s porozumením Prehľbovanie zručnosti čítania v správnom tempe Porozumenie počutého textu	Motivačný rozhovor pred čítaním textu. Počúvanie Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
22		Pamodaj šťastia... Ja som z Oravy debnár...	Zvyšovanie ochoty účinkovania Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch.	Motivačný rozhovor pred čítaním textu Práca v skupinách
23		Pamodaj šťastia... Ľudové hry: Daj kráľ vojakov	Zvyšovanie ochoty účinkovania	Dramatizácia - práca v skupinách Hra na uvoľnenie: Sochy.
24		O rybárovi a rybke	Zvyšovanie ochoty účinkovania Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch	Počúvanie výrazného prednesu Dramatizácia - práca v skupinách Hra: reťazové otázky
25	Zdravie a choroba	Kysuca, Kysuca...	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a

				nápevu
26		Keď som bol maličký pacholíček - I. pieseň Príslovia, porekadlá	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu
27	Obliekame sa	Stratila som zrkadlo Z Východnej dievčatá Príslovia, porekadlá o obliekaní	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu
28	Nakupujeme, jeme, pijeme	M. Ďuričková: Pochabené zhuby V. Reisel: Nákupy alebo Hevier: Čo som ešte...	Nácvik správnej rečovej techniky Prehlbovanie zručnosti čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Počúvanie Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
29	Divadlo	TEXT	Spoznávanie významu osvojených výrazov	Motivačné rozprávanie Oboznamovanie žiakov s pojmi Rozhovor na základe motivačných obrazov
30		Nechceme rezance	Zvyšovanie ochoty účinkovania Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch	Motivačný rozhovor o téme Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

31		Nechceme rezance	Nácvik správnej rečovej techniky Výrazný prednes a dramtizácia rozprávky	Dramatizácia - práca v skupinách
32		Kuchárska rečňovanka Sol' nad zlato	Zvyšovanie ochoty účinkovania Nácvik správnej rečovej techniky Aktívna účasť na dramtizácii a dialógoch	Motivačný rozhovor o téme Dramatizácia - výrazný prednes Hra - obrázky
33		Sol' nad zlato	Zvyšovanie ochoty účinkovania Nácvik správnej rečovej techniky	Dramatizácia - výrazný prednes Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
34		Test na meranie čitateľskej gramotnosti		Samostatná práca
35		Ľudové hry: Na sliepku, Na partieku	Správna výslovnosť a kultivovaný prednes	Hra v skupinách
36		Ľudové hry: Kde ideš, čierny barane	Zvyšovanie ochoty účinkovania Nácvik správnej rečovej techniky	Hra v skupinách
37		Š. Moravčík : Žiačka žemľovka	Používanie osvojeného dýchania pri reči, správnej artikulácie a intonácie	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa

			reči, správnej artikulácie a intonácie Správne tvorenie a vyslovovanie špecifických slovenských hlások.	spisovateľa Hravé cvičenia - skupinová práca
--	--	--	---	---

B. Pre 6. triedu, 37 hodín - 1 hodina týždenne

Hodina	Téma	Učivo	Didaktická úloha	Metódy
1	Domov	Slovenská hymna Kopala studienku	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Porovnanie textu a nápevu Spoločné memorovanie textu a nápevu
2		A. Sládkovič: Ja som šuhaj P. Bella Horal: Rodná zem	Verš - rým - rytmus Výrazný prednes básní Nácvik správnej rečovej techniky Porovnanie motívov básní	Počúvanie prednesu Práca v skupinách Výrazné čítanie Hra: stretnutie spisovateľov
3		Daj boh šťastia Komix Poveš' o železnej studničke	Interpretácia textu a nápevu Zvyšovanie ochoty účinkovania Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch	Spoločné memorovanie textu a nápevu Motivačný rozhovor Individuálne tiché čítanie Dramatizácia
4		L. hra: Či je doma gazda	Zvyšovanie ochoty účinkovania	Spoločné memorovanie textu, dramatizácia

			Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch	dramatizácia
5	Ja a moja rodina	M. Rúfus: O troch grošoch	Rozvíjanie schopnosti hlasného čítania Rým - rytmus Slovná zásoba: slovesá	Počúvanie Motivačný rozhovor Výrazné čítanie
6		O troch grošoch - práca s dialogickým textom	Zvyšovanie ochoty účinkovania Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky	Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
7		O troch grošoch Cvičenia na uvoľnenie	Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch Rolové hry: Kráľ - chudobný človek	Situačná hra
8		Príbeh o M. Benkovi M. Rúfus: Modlitba za starkú	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe Porovnanie vyjadrenia citu lásky k rodičom v textoch	Motivačný rozhovor Individuálne tiché čítanie Hra: stretnutie spisovateľov
9		K. Švecová: Ako si vychovať brata	Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe Správne tvorenie a vyslovovanie špecifických slovenských hlások	Výrazné čítanie Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

		Chytré povedz	slovenských hlások	
10	Škola	G. Papuček : Zdravím ťa, škola	Výrazný prednes básní Nácvik správnej rečovej techniky	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách
11		D. Hevier: Vyrušovák Výhovorky, keď prídeš...	Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačný rozhovor o téme Hlasné čítanie - hra s hlasom, tempo čítania Hra: pantomíma
12		K. Bendová: Klamárik... Okuliare	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Počúvanie výrazného prednesu Situačná hra - dramatizácia textu Hra: Rozstrihaný obraz
13		M. Kukučín: V starej škole	Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
14		Ivona Brezinová: Začarovaná trieda	Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Situačná hra Dramatizácia Výrazné čítanie

15	Sviatky	Štedrý večer	Prehľbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Situačná hra - dramatizácia
16		Michal Hrivnák: Vianočný príbeh	Prehľbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Hlasné čítanie - štafeta
17	Zamestnania	Sen o namyslenej hviezde	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehľbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Hlasné čítanie - štafeta
18		P. Štefánik: Čo je Slnko?	Výrazný prednes básní Nácvik správnej rečovej techniky	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách
19	Film, televízia	Dobrý večer, telka	Spoznávanie významu osvojených výrazov	Motivačné rozprávanie Oboznamovanie žiakov s pojmi Rozhovor na základe motivačných obrazov
20	Slovensko	M. Ďuričková: Kľúče od mesta	Rozdiel medzi literárnym textom a scenárom	Motivačný rozhovor

		mesta		Premietanie
21		Ako sa Janík s Muromarom pasoval	Zvyšovanie ochoty účinkovania Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky	Motivačný rozhovor o téme Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
22		Ako sa Janík s Muromarom pasoval Pri Prešporke na Dunaji	Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu Dramatizácia textu Hra: Slepci
23	Ja a moje okolie	M. Rázusová Martáková: Ranená breza	Verš - rým - rytmus Výrazný prednes básní Nácvik správnej rečovej techniky	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách
24		Ľ. Ondrejov: Búrka	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Počúvanie Hlasné čítanie - hra s hlasom, tempo čítania Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

25		A. Kormoš: Jar bola M. Rúfus : Jarná modlitba	Porovnávanie Verš - rým - rytmus Výrazný prednes básní Nácvik správnej rečovej techniky	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách Hra: stretnutie spisovateľov Rytmické cvičenia
26		L. Feldek: Záhradnícke zážitky <i>Kukulienka, kde si bola</i>	Správne tvorenie a vyslovovanie špecifických slovenských hlások Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe Interpretácia textu a nápevu	Hlasné čítanie - hra s hlasom, tempo čítania Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu
27		M. Jančová: Belko J. Pavlovič: Pipíšky	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehlbovanie zručností výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
28		R. Moric: Z poľovníckej kapsy	Prehlbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Počúvanie a sledovanie textu Hlasné čítanie - hra s hlasom, tempo čítania Test na rozvíjanie čitateľskej

				gramotnosti
29	Denný poriadok	R. Dobiáš: Dobré ráno...	Verš - rým – rytmus Výrazný prednes básní Nácvik správnej rečovej techniky	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách
30		<i>Čierne oči...</i>	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu
31	Zdravie a choroba	R. Dobiáš: Titanic	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehlbovanie zručností výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Tiché čítanie Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
32	Obliekame sa	M. Hrivnák: Bosý	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehlbovanie zručností výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Počúvanie Hlasné čítanie - hra s hlasom, tempo čítania
33		<i>Sedemdesiat sukien mala</i>	Interpretácia textu a nápevu	Počúvanie Spoločné memorovanie textu a nápevu

				a nápevu Hra - úlohy s hudbou
34	Nakupujeme, jeme, pijeme	Kremnické tekvice	Prehľbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
35		Kremnické tekvice	Zvyšovanie ochoty účinkovania Výrazný prednes a dramatizácia rozprávky Aktívna účasť na dramatizácii a dialógoch	Hra: Sústreďenie sa na predmety Dramatizácia
36		V. Šikula: Chlieb	Poznatky o spisovateľovi - slovná zásoba v rámci tematiky Rozvíjanie schopnosti čítania s porozumením Prehľbovanie zručnosti výrazného čítania a čítania v správnom tempe	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Test na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti
37		J. Kostra: Dobré slovo	Verš - rým - rytmus Výrazný prednes básní Nácvik správnej rečovej techniky	Motivačná demonštrácia - obraz spisovateľa Nacvičovanie výrazného čítania v skupinách

III. Metodické pokyny k práci na hodinách literatúry

A. Metódy na vytvorenie pozitívnej atmosféry a motivačného prostredia

Počas svojej pedagogickej praxe som sa presvedčila, že hlavne hodiny literatúry môžu byť pre žiakov zábavné a zaujímavé. Takýmito sa stávajú hlavne vtedy, keď žiaci môžu pracovať s textom tvorivým spôsobom, keď miesto klasického rozboru k čítaniu pridávame ďalšie aktivity, ktorými môžu byť napr.

Hravé metódy pri práci s literárnym textom:

PANTOMÍMA

Žiak alebo skupinka žiakov pantomimicky znázorňuje konanie postáv z prečítaných úryvkov. Ostatní žiaci hádajú, o ktorú postavu ide a povedia, v ktorom diele vystupovala.

SCÉNKY- minidialógy

Žiaci si z prečítaných textov alebo o textoch pripravujú minidialógy. Ostatní žiaci opäť hádajú, ktoré dielo, text ich inšpirovali.

STRETNUTIE SPISOVATEĽOV

Tak ako sa môžu stretnúť postavy, môžu sa stretnúť aj spisovatelia. Dvaja žiaci sa dohodnú, koho budú predstavovať. V dialógu sa rozprávajú o svojom živote, o rôznych témach, o prostredí, v ktorom žili. Ostatní žiaci hádajú, ktorí dvaja spisovatelia sa rozprávajú.

MYSLÍM SI DIELO

Jeden žiak príde pred tabuľu. Myslí na nejaké prečítané dielo. Žiaci mu dávajú otázky, na ktoré môže odpovedať len ÁNO a NIE. Kto uhádne, na aké dielo myslel, vymení ho pred tabuľou a hra pokračuje ďalej.

KRESLENIE PRÍBEHOV

Dvaja žiaci nakreslia na tabuľu (veľký výkres) ukážku z prečítaného diela. Ostatní žiaci sa snažia uhádnuť, z ktorého diela je obrázok.

REŤAZOVÉ OTÁZKY

Žiaci tvoria otázky v 3-, 4-členných skupinách z daných opytovacích zámien a kladú ich spolužiakom. Prvý žiak v poradí utvorí otázku, druhý ju zopakuje a položí, tretí na ňu odpovedá a určí štvrtému opytovacie zámeno, pomocou ktorého má utvoriť ďalšiu otázku...

HRA S PEROM

Žiaci sedia v kruhu, podávajú si pero a každý, ktorému sa pero dostane do rúk, musí povedať akékoľvek meno spisovateľa a jedno jeho dielo. Keď učiteľ povie STOP, ten žiak, ktorému zostalo pero v ruke, musí pomenovať dielo spisovateľa a povedať, o čom sa v ňom hovorí. Žiak, ktorý sa pomýli, vypadáva z hry.

HRA S VRECKOM

Žiaci sedia v kruhu a za zvukov hudby si podávajú obálku s otázkami z učiva. Keď učiteľ zastaví hudbu, žiak, ktorému zostala obálka v ruke, si vytiahne otázku a odpovedá na ňu. Ak nevie odpovedať, vypadáva z hry.

UKÁŽKY Z DIEL

Učiteľ číta ukážky z prečítaných diel. Žiaci hádajú, z akého diela je ukážka.

AUTORI A DIELA VO VETÁCH

Učiteľ napíše na tabuľu niekoľko viet. Žiaci hľadajú vo vetách ukryté názvy diel alebo mená autorov.

OBRÁZKY

Učiteľ rozdelí žiakov do skupín. Každé skupine dá obálku, v ktorej je rozstrihaný obrázok. Žiaci musia najprv obrázok poskladať a potom pomenovať text, ku ktorému sa viaže.

ÚLOHY S HUDBOU

Náladový opis alebo kreslenie pri ľudovej hudbe. Žiaci počúvajú ľudovú pieseň a napíšu alebo nakreslia práve to, čo ich v tej chvíli napadne.

Žiak si pripraví úryvky z jednotlivých ľudových piesní, ktoré potom číta spolužiakom a oni hádajú, aký je názov ľudovej piesne.

Žiak nakreslí na tabuľu obrázok, ktorý určitým spôsobom súvisí s textom ľudovej piesne. Žiaci potom hádajú názov zobrazenej piesne.

Žiaci dostanú alebo sami pripraví krížovku s tajničkou, v ktorej bude ukrytý názov niektorej ľudovej piesne.

B. PRÍPRAVA NA DRAMATIZÁCIU: CVIČENIA NA UVOLENENIE

A SÚSTREDENIE SA, SLOVNÉ HRY

Cvičenie: sústredenie sa na predmety

Žiaci sedia v kruhu, oči zavreté alebo zaviazané. V kruhu si posielajú drobné predmety, najprv výraznejšieho tvaru a povrchu, potom menej výrazné, ktoré majú podľa hmatu spoznať, pričom majú presne vnímať detaily.

Ďalšie rozvíjanie: žiaci sedia v kruhu na stoličkách dosť blízko seba, aby si mohli podávať predmety. Učiteľ náhodne vyberie jeden predmet z kôpky, ktorú si predtým pripravil (menšie predmety, ktoré sa dajú dobre chytiť do ruky). Predmet dá jednému hráčovi do ruky natiahnutej za chrbtom. Žiak predmet poznáva hmatom a súčasne ho opisuje ostatným žiakom - jeho dĺžku, šírku, tvar, váhu, materiál, prípadne vyjadrí svoje pocity a vzťah k nemu. Keď predmet identifikoval, nehovorí ostatným, čo to je, len ho ďalej opisuje. Ak niektorý zo žiakov predmet podľa opisu spozná, povie, čo to je.

Cvičenie: činnosti s imaginárnou rekvizitou

Hráči stoja v kruhu, alebo sú rozostavaní v sále, žiak, ktorý hádže, vždy vyzve iného žiaka, aby chytil, pritom oznámi, čo hádže: snehové gule, kvetináč, klobúk, krabičku cigariet, kufor, sklenenú guľu, okenný rám. Žiak, ktorý chytá, reaguje na tvar a váhu predmetu, na jeho teplotu, povrch a pod., na jeho materiál.

Rytmické cvičenia

Všetci chodia podľa bubienka, na ktorý udiera učiteľ. Keď bubienok zmlkne, musia sa zastaviť, na silnejší úder zasa zmeniť smer. Vedúci vytukáva rytmus, dovedie ho ku krátkemu vyvrcholeniu, potom náhle prestane, žiaci sa zastavia, nasleduje iný rytmus. Možno rozvíjať tematicky: napr. pohrebný sprievod, športový, vojenský pochod (parádny krok na prehliadke, cvičenie pochodu na cvičisku, naraz sa spustí poriadny lejak), alebo cirkus (rôzne zvieratá a ľudia v cirkuse - kone, povrazolezci, klauni, žongléri, krotitelia, levy, cvičené tulene, artisti na hrazde, medvede, slony, krasojazdci na bicykli, poníky).

Cvičenie: pozorovanie ľudí okolo seba

Deti vytvoria dvojice, jeden žiak vykoná určitý sled pomalých pohybov použijúc len ruky alebo len paže či hlavu. Druhý ho pozorne sleduje, pohyb opakuje. Úlohou je pozorovať niečie oblečenie a predstaviť si, ako sa jeho súčasti balia do kufra, alebo zmeniť niečo na oblečení jedného žiaka a ostatní musia spoznať zmenu.

Variant A: pozorovať niekoho pri práci alebo pri nejakej pohybovej činnosti (postaviť ležadlo, sadnúť si naň a čítať, miešať nápoj, navliekať nit') a pokúsiť sa robiť to isté, nič nevynechať, nič nepridať. To isté s montovaním alebo výrobou rôznych predmetov.

Variant B: pozorovať ľudí ako chodia, behajú, tancujú, skáču, sledovať línie pohybu, reprodukovat' ich.

Variant C: pozerat' sa na výrazy tváří a napodobniť ich, skontrolovať v zrkadle.

Pantomíma

Učiteľ vyzve skupinu, aby všetci súčasne vykonávali určitú činnosť podľa jeho návrhov, neskôr podľa vlastných nápadov. Žiaci si musia presne predstaviť, čo a v akej situácii robia (všetci sami za seba). **Námety:** pletenie, šitie, písanie, hra na klavíri, písanie na stroji, líčenie, lakovanie nechtov, holenie, lúpanie a krájanie cibule, strúhanie ceruzky, sladenie a miešanie čaju, kávy, hladkanie mačky, leštenie topánok, čistenie zubov, maľovanie obrázkov, zametanie alebo leštenie dlážky, lakovanie dverí, umývanie okien, jedenie rôznych jedál (banánov, kuracích stehien, jablák, špagiet, polievky, pomarančov, kusov mäsa, varených vajec, zmrzliny), jedenie rôznym spôsobom (pomaly, hltavo, nervózne, hlučne, s otvorenými ústami, jedenie toho, čo nemáme radi, náhlivé jedenie horúcich jedál, prežúvanie). Motivujúce môžu byť situácie, keď nám niečo uviazne v hrdle, roztržité jedenie, čítanie novín pri jedle, gulovanie sa, šermovanie, hra na nejakom nástroji, otváranie dverí, prechádzanie nimi a zatváranie, odkladanie alebo naťahovanie si rukavíc, obliekanie si plášťa, nasadzovanie si klobúka, vstupovanie dverami do šatne a obliekanie sa, predstavovanie rôznych povolání (krajčír, stolár, kaderníčka, holič, murár, hodinár, zametač, pilot, baník, úradník, pokladníčka, predavačka v obchode alebo bufete, zubár), prestieranie stola, upravovanie kvetov, servírovanie, čítanie knihy, časopisu, hľadanie v telefónnom zozname alebo cestovnom poriadku, vešanie bielizne, žehlenie, šúpanie zemiakov, zarábanie cesta, varenie, postielanie, zametanie, práca v záhrade (vytrhávanie buriny, sadenie sadeničiek, ošetrovanie stromov, obíjanie a zbieranie orechov, zber jablák, paradajok, ríbezlí, egrešov, uhoriek, fazule), zbieranie dreva v lese, hríbov, malín, kŕmenie čajok pri vode, chytanie rýb na udicu, tenisový zápas, opatrná chôdza v istej situácii (skúmanie jaskyne, v temnom dome, hľadanie cesty cez močiar, zamínované pole, chôdza po ľade - tenkom, pevnom) atď., atď.

Cvičenie: rozprávanie príbehov.

Rozprávanie podľa predmetov alebo obrázkov, ktoré učiteľ umiestni na viditeľnom mieste. Najlepšie sa hodia tri predmety, ako napr. telefón, noviny, papuča. Žiaci rozprávajú jednoduchý príbeh, v ktorom sa objavujú tieto predmety. Alebo učiteľ napíše na papieriky názvy rôznych predmetov a každý žiak si vytiahne tri.

Reťazové rozprávania.

Základom všetkých variantov je nadväzovanie jedného žiaka na druhého v rozprávaní načatého príbehu. Všetci sedia v kruhu, jeden začne rozprávanie. Jeho dĺžka musí byť obmedzená, napr. na jednu vetu, alebo sa rozpráva až do prerušenia, ktoré je vopred stanovené, alebo až do vyčerpania nápadov. Stanoví sa tiež pravidlo na preberanie rozprávania (vedľa sediaci žiak, ten, na koho ukáže učiteľ, hodenie loptičkou a pod.)

- Jeden žiak rozpráva a na rozhodujúcom mieste rozprávanie odovzdá ďalšiemu. Napr. ...a naraz..., ...a potom.... a pod.
- Jeden žiak ide doprostred kruhu, kto chce nadviazať ako ďalší, ten ho z vlastnej iniciatívy vystrieda.
- Jeden žiak je uprostred kruhu, keď chce odovzdať slovo druhému, postaví sa pred neho.

Cvičenie: rozstrihané obrázky.

Učiteľ si vopred pripraví sadu obrázkov - najvhodnejšie sú obrázky izolovaných predmetov, osôb, zvierat a pod. - na bielom pozadí, pokiaľ možno rovnako veľkých, bez ohľadu na reálne veľkosti (t. j. slon na obrázku zaujíma zhruba rovnaké miesto ako, povedzme, osobné auto alebo mačka). Tieto obrázky rozstrihneme v polovici výšky a rozdáme tak, aby každý hráč dostal dve polovice dvoch rozdielnych predmetov, osôb alebo zvierat. Žiaci na základe obrázkov zostavia fantastický príbeh.

Cvičenie: slepci.

Základom tohto cvičenia je neverbálna komunikácia medzi partnermi a cvičenie vzájomnej dôvery. Môže sa vykonávať v dvoch základných variantoch:

- vo dvojiciach, jeden z dvojice je sprievodcom a vedie partnera, ktorý má zavrieť oči
- vo väčších skupinách, ktoré vytvoria „hada“, t. j. držia sa za ruky v rade za sebou, všetci majú zavreté oči až na prvého, ktorý skupinu vedie. Informácie o smere cesty a teréne, ktorým idú, si žiaci reťazovito oznamujú rukami.

Žiaci si postupne vymieňajú roly, najmä pri práci vo dvojiciach sa roly pravidelne striedajú. Hra sa začína v prázdnej miestnosti, cvičenie sa postupne komplikuje nastavením prekážok (stoly, stoličky, lavičky), ktoré treba prekročiť, obísť, podliezť a pod. Je však možné „slepčov“ vodiť aj po ďalších priestoroch budovy, prípadne v prírode alebo medzi chodcami.

Variácie cvičenia:

- partneri sa pevne držia za ruky celou dlaňou,
- sprievodca vedie „slepca“ len priložením dlane na dlaň,
- dotyk sa obmedzuje, až sa partneri dotýkajú len špičkami prstov, nakoniec lej špičkou jedného prsta,
- „slepec“ sa chytí sprievodcu obidvoma rukami za zápästie a predlaktie, dvojica sa rozbehne a rotuje po sále.

Ďalšie rozvíjanie: „nevidomého“ viesť hlasom, bez fyzického kontaktu, najprv má každá dvojica svoj vlastný priestor, alebo pracujú postupne, neskoršie pracuje viac dvojíc naraz v jednom priestore.

Variácie vedenia:

- sprievodca upozorňuje „slepca“ hlasom na prekážky, udáva mu smer chôdze,
- sprievodca vyslovuje meno vedeného, „slepec“ ide za hlasom,
- sprievodca šepká meno „slepca“,
- sprievodca vedie len hlasom, neartikulovane alebo umelou rečou, „slepec“ musí medzi ostatnými sprievodcami identifikovať toho svojho podľa farby hlasu.

Sochy.

Základný variant nadväzuje na objavovanie svojho tela. Všetci behajú v priestore, na tlesknutie alebo iný signál sa zastavia v tej pozícii, ktorú práve zaujímali. Vymyslia si, kým alebo čím v tejto pozícii môžu byť. Opakuje sa niekoľkokrát.

Variant: hrá sa vo dvojiciach, hráči sa chytia krížom za ruky a roztočia sa, potom sa pustia, vytvorí sa socha. Alebo: žiaci vytvoria reťaze po 5 - 6 osôb, v reťaziach behajú po priestore. Na signál sa reťaz pustí, žiaci ustrnú v tej pozícii, do ktorej sa dostali. Rozvíjanie: sochy pokračujú v pohybe, ktorý má svoju logiku, je charakteristický pre určitú postavu, činnosť. Rozvíjanie: učiteľ určí postavu, ktorú žiaci musia predstavovať

(učiteľ, predavač, matka, školák). Najprv musia len znehybnieť a každý pre seba určí, čo táto postava práve robí, potom na znamenie pokračuje v pohybe len žiak, ktorého určí učiteľ.

Cvičenie: jednoriadkové postavy.

Vytvoria sa menšie skupiny žiakov (asi 6 - 7) - všetci členovia skupiny predstavujú jednu a tú istú rolu (mamičku, otecka, brata, predavačku). Každý z členov skupiny povie jednu krátku repliku, akú táto osoba spravidla hovorí v bežných situáciách, ako napr.: nehraj sa stále, jedz pekne, musím umyť riad, akú farbu si želáte?, bude to dvestopäťdesiat forintov, choď mi kúpiť noviny. Daj mi už pokoj, poďme do kina a pod. Potom sa z návrhov vyberie jedna spoločná replika a každý zo skupiny ju musí povedať inak, v inej situácii a nálade (keď je mamička šťastná, smutná, hnevá sa, ponáhľala sa. Od dôverne známych postáv sa postupuje k postavám, ktoré sú žiakom vzdialenejšie (televízny konferencier, vedec, filmová hviezda, čudák a pod.)

Cvičenie: prudká zmena okolností.

Je to akékoľvek cvičenie alebo improvizácia, v ktorej sa vytvorí konkrétna situácia. Do nej zasiahne informácia učiteľa, že nastáva prudká zmena okolností - padá strop, teplota náhle klesne o 20 stupňov, niekto začne vynášať z miestnosti nábytok, prostredie sa náhle zmení na pustý ostrov, do miestnosti vstúpia dve alebo tri osoby, ktoré si začnú predmety a ľudí prezerat' ako v múzeu a komentujú ich, zmení sa zemská gravitácia atď. Zmenu môže signalizovať napr. zvukový pokyn.

Výber slov - slovenská ľudová hra.

Učiteľ ohlásí, ktorá hláska sa nesmie vysloviť, napr. A. Potom kladie žiakom otázky najrôznejšieho druhu (napr. čo majú na nohách, kedy sa narodili, čo dnes jedli, čo nad nimi letí atď. Pýta sa po rade a opytovaný musí odpovedať slovom, v ktorom sa nevyskytuje zakázaná hláska. Nie je potrebné, aby v odpovedi skutočne podal žiadanú informáciu, môže odpovedať vyhýbavo („to veru neviem”, „ešte som nejedol”, „dnes už

nepoviem” a pod.) nesmie to ale byť náhodné táranie bez zmyslu a väzby na otázku. Ak ten, koho sa pýtajú, zakázanú hlásku vysloví, stáva sa opytujúcim a určí novú zakázanú hlásku.

Slovo po písmenách.

Prvý žiak povie jednu hlásku a myslí si určité slovo, ktoré sa začína na tú hlásku, druhý doplní druhú hlásku a zase musí vedieť, aké slovo by tak mohlo vzniknúť, tretí to isté atď. Každý musí dodať len takú hlásku, ktorá by s predchádzajúcimi skutočne mohla vytvoriť slovo a žiaci sa pritom snažia slovo neukončiť. Zdrobneniny a iné tvary než prvý pád jednotného čísla nie sú povolené.

C. PRÁCA S LITERÁRNYM TEXTOM

Každý text je nositeľom dôležitých informácií, našim cieľom je tieto informácie nájsť, pochopiť a jednoduchšou formou reprodukovať. Cieľom práce s textom teda nie je doslovné pochopenie, rozbor, preklad textu, lež globálne porozumenie, vyzdvihnutie podstaty, nachádzanie dôležitých informácií a ich využitie, sprostredkovanie.

Monologický text

S novým textom sa žiaci oboznamujú v prednese učiteľa, počúvaním nahrávky alebo tichým čítaním.

Počas čítania (hlasne spolu, výrazne samostatne, tichým čítaním, na pokračovanie - štafetou, niektoré časti ticho iné hlasne atď.) sledujú v texte známe výrazy, slová, pomocou, ktorých by už mali globálne pochopiť text.

V ďalšej fáze učiteľ môže kontrolovať, čo z počutého, čítaného textu pochopili žiaci, a to pomocou rôznych ústnych či písomných úloh napr.:

Hľadáme, hľadáme v texte - učiteľ povie vetu po maďarsky, ktorú majú žiaci nájsť, podľa výberu učiteľa ju niekto prečíta hlasne.

Rozumiem tomu - učiteľ môže kontrolovať podčiarknuté, označené slová alebo vety, ktorých význam žiaci už poznajú.

Tlmočíme - aby žiaci pochopili text, musia vyjasniť význam tých slovných spojení alebo viet, ktoré sú nositeľmi jadra. Keď sú v skupine šikovnejší žiaci, môžu nájsť a označiť oni tieto vety, slovné spojenia a ostatní majú tlmočiť do maďarčiny.

Keď sa zdá text na prvé čítanie veľmi ťažký, tak učiteľ má určiť vety, ktoré tvoria jadro.

Pýtame sa, odpovedajte - pomocou otázok sa môžeme presvedčiť, či žiaci pochopili podstatu textu, či nájdú vhodnú odpoveď na otázky.

Na čo si zvedavý - šikovnejší žiaci môžu utvoriť samostatne otázky, na ktoré ostatní nájdú odpoveď v texte.

Je to pravda? - povieme žiakom tvrdenia a oni na základe významu textu sa musia rozhodnúť, či je to pravda alebo nie.

Pozor, klamem - učiteľ alebo šikovnejší žiak hovoria po sebe striedavo pravdivé i nepravdivé tvrdenia súvisiace s textom. Žiaci majú súhlasiť s tvrdením (áno, je to pravda) alebo protestovať (nie, nie je to pravda, je to lož, je to klam).

Ako to bolo - učiteľ vyzdvihne z textu najdôležitejšie vety (napíše na tabuľu, na papier), žiaci majú určiť správne poradie viet, podľa časového poradia v texte.

Čo tu chýba - učiteľ z najdôležitejších viet textu vynecháva slová, ktoré majú žiaci doplniť (na tabuli, fólii, cedulkách).

Poskladajte vety - žiaci majú podľa významu poskladať vety rozkúskované na slová.

V poslednej fáze je dôležité, aby si žiaci zafixovali slovné zvraty, uchovali si v pamäti jednoduché vety a vedeli ich reprodukovať. Zafixovanie sa môže diať, keď je dostatok času na hodine alebo doma (táto fáza predpokladá domáce úlohy, cvičenia).

Dialogické texty

Hotovými dialogickými textami môžeme pracovať na hodinách rozličnými formami. Dôležité je na začiatku určiť (podľa úrovne skupiny) cieľ našej práce:

1. memorizovať dialóg
2. rozšíriť, zúžiť text dialógu, prepísať dialóg
3. zahrať pomocou dialógu danú situáciu

1. Na memorizovanie dialógov môžeme zvoliť metódy:

mechanické opakovanie replík, dialóg medzi dvoma žiakmi, dialóg medzi triedou a žiakom, dialóg medzi skupinami (chlapci - dievčatá), hravé rozprávanie (hra s hlasom: tichšie, hlasnejšie, hlbokým hlasom, nemo), vyjadrenie emócií v dialógu (radosť, netrpezlivosť, hnev...), vizuálne zafixovanie častí dialógov (na tabuli je text úplný, neskoršie zredukovaný, s chýbajúcimi slovami, vetami).

2. Rozšírenie, zúženie dialógu - táto práca môže prebiehať *individuálne alebo v skupinách*. Učiteľ má určiť, ktoré časti dialógu môžu zmeniť žiaci, dávať pokyny, ako majú pristupovať k práci. Takéto pretvorenie dialógu môže byť aj *domácou úlohou*.

3. Zahranie dialógu - predstavuje už ovládanie a pochopenie textu. Má byť voľné, prirodzené, vyjadrujúce emócie účinkujúcich.

IV. HODNOTENIE

Hodnotenie musí prispieť k motivácii žiaka v procese osvojovania si jazyka. Preto spätná väzba vždy musí byť pozitívna. Žiak musí dostávať pravidelné informácie od učiteľa aj o tom, ktoré sú jeho silné stránky či nedostatky, ako sa vyvíja jeho postoj k vyučovaniu, odkiaľ môže získať posilnenie, sebadôveru a kam má ešte vložiť energiu. Je dôležité, aby hodnotenie bolo pravidelné, aby obsahovalo tak formálne (písomky), ako aj neformálne (práca na hodinách) prvky. Žiak by mal postupne nadobúdať schopnosť sebahodnotenia, aby mal reálny obraz o svojich vedomostiach a schopnostiach. Sebahodnotenie sa postupne vyvíja cez zážitok úspechu, ktorý dosiahol na hodinách, alebo mimo vyučovacieho procesu. Aj pri rôznych formách hodnotenia treba dbať na princíp diferencovania, napríklad osobitnými úlohami môžeme motivovať talentovanejších žiakov.

Metódy hodnotenia na hodinách literatúry:

Keďže v národnostných jazykových školách vyučovanie literatúry má inú funkciu ako v slovenských školách, aj hodnotenie na hodinách literatúry sa prispôsobuje špeciálnym požiadavkám. V hodnotení využívame metódy, pomocou ktorých priebežne sledujeme rozvoj čitateľskej gramotnosti. Klasickou metódou na hodinách je kvalifikovanie, čo však odráža subjektívne hodnotenie učiteľa a okamžitý výkon žiaka na danej hodine.

Na meranie získaných vedomostí, schopností priebežne počas roka používame objektívnejšie prostriedky, ako sú písomné testy.

Špeciálne testy na meranie kvality schopností, ktoré predpokladajú pohotovú aplikáciu získaných vedomostí, učiteľ používa na kontrolu aspoň trikrát do roka (vstupný test, polročný test a test na konci školského roka).

Najvhodnejšie na meranie čitateľskej gramotnosti sú testy, ktoré skúmajú schopnosti rozmyšľania, ale tie sa dajú aplikovať len v tých školách, kde žiaci nemajú jazykové ťažkosti, kde jazyk daného literárneho alebo hovorového textu je ich materinským jazykom, alebo ho ovládajú na vysokej úrovni.

Pri hodnotení učiteľ vychádza z pozorovania žiaka v oblasti:

1. motivovanosti

- je dostatočne motivovaný k čítaniu s porozumením

2. slovnej zásoby

- má vytvorenú základnú slovnú zásobu
- porozumie myšlienky a informácie prečítaného textu pomocou otázok
- číta s globálnym porozumením textu

3. samostatnej práce s textom

- po dostatočnej príprave je schopný porozumieť prečítaný a počutý text
- je schopný samostatne riešiť úlohy, dobre sa orientuje v texte
- je schopný pomocou otázok spracovať prečítaný text a zhrnúť dejovú podstatu
- pozná spôsoby a možnosti používania slovníkov
- pozná a využíva navrhované knižničné a elektronické služby

4. techniky čítania

- má správnu techniku čítania
- usiluje sa čítať primerane veku (tiché a hlasné čítanie)

- s pomocou učiteľa je schopný korigovať svoje chyby
- číta s prednesom

5. aktivity

- aktívne sa zapája do skupinovej práce na hodinách
- zapája sa do dramatizácie, do hier a cvičení

6. memorovanie

- reprodukuje osemnásť piesní a šesť básní

V tejto tabuľke je návrh na komplexné hodnotenie žiaka na hodinách slovenskej literatúry, v rámci ktorého je najdôležitejšie rozvíjanie čitateľskej gramotnosti:

	5. a 6. ročník
5 - výborne	<p>Motivovanosť:</p> <p>je dostatočne motivovaný aj usilovný</p> <p>Slovná zásoba:</p> <p>má vytvorenú základnú slovnú zásobu, ktorá napomáha porozumenie textu,</p>

z kontextu identifikuje neznáme výrazy, jeho slovná zásoba sa pravidelne rozširuje,

číta s globálnym porozumením textu

Samostatná práca:

pohotovo reaguje na otázky vo vetách,

správne tvorí otázky i odpovede súvisiace s textom,

po prečítaní a vypočutí je schopný riešiť úlohy súvisiace s textom,

dobre sa orientuje v texte,

vie samostatne používať slovníky,

vie nájsť informácie na internete, napr. obraz, knihu spisovateľa

Technika čítania:

hlasne číta plynulo a výrazne,

rieši úlohy s tichým čítaním,

správne vyslovuje slovenské hlásky

Aktivita:

rád sa zapája do dialógov, dramatizácie, hier a skupinovej práce na hodinách

	<p>Memorizovanie:</p> <p>vie naspamäť osemnásť piesní a šesť básní</p>
<p>4 - chváľitebný</p>	<p>Motivovanosť:</p> <p>je dostatočne motivovaný aj usilovný</p> <p>Slovná zásoba:</p> <p>slovná zásoba sa pravidelne rozširuje, rozumie, ale pomalšie reaguje na otázky, na otázky odpovedá správne aj ich vie tvoriť, číta s globálnym porozumením textu</p> <p>Samostatná práca:</p> <p>pohotovo reaguje na otázky, samostatne tvorí jednoduché otázky i odpovede súvisiace s textom, po prečítaní a vypočutí dobre rieši úlohy súvisiace s textom, dobro sa orientuje v texte,</p>

	<p>vie samostatne používať slovníky,</p> <p>vie nájsť informácie na internete, napr. obraz, knihu spisovateľa</p> <p>Technika čítania:</p> <p>hlasne číta plynulo,</p> <p>samostatne rieši úlohy s tichým čítaním,</p> <p>správne vyslovuje slovenské hlásky,</p> <p>číta a rozpráva správnou výslovnosťou, zrozumiteľne</p> <p>Aktivita:</p> <p>zapája sa do dialógov, dramatizácie, hier a skupinovej práce na hodinách</p> <p>Memorizovanie:</p> <p>Vie naspamäť pätnásť piesní a päť básní a zahrať danú úlohu v dialógoch</p>
<p>3 - dobrý</p>	<p>Motivovanosť:</p> <p>je priemerne motivovaný</p> <p>Slovná zásoba:</p> <p>slovná zásoba sa pomalšie rozširuje,</p>

s menšími chybami odpovedá a tvorí otázky,

číta s globálnym porozumením textu

Samostatná práca:

pri riešení úloh potrebuje pomoc učiteľa či spolužiakov,

reaguje s pomocou učiteľa,

s pomocou rieši úlohy súvisiace s textom,

vie používať slovníky a hľadať informácie na internete

Technika čítania:

číta pomaly s malými chybami,

ťažko sa vyjadruje,

slovenské hlásky vyslovuje zrozumiteľne, ale s menšími chybami

Aktivita:

je priemerne aktívny, potrebuje posmeľovanie počas hlasných prejavov, dramatizáciách

Memorizovanie:

vie naspamäť desať ľudových piesní a tri básne, niekoľko úryvkov z

	dramatizovaných textov
2 - dostatočný	Motivovanosť: je slabo motivovaný Slovná zásoba: slovná zásoba stagnuje, ťažko a pomaly reaguje na otázky, na otázky odpovedá len slovami, nepochopí súvislý rečový prejav ani písaný text Samostatná práca: len chybné rieši úlohy, s pomocou učiteľa a spolužiakov rieši úlohy súvisiace s textom, vie používať slovníky a hľadať informácie na internete Technika čítania: číta pomaly s viacerými chybami,

	<p>nesprávne vyslovuje slovenské hlásky</p> <p>Aktivita:</p> <p>je pasívny, pracuje len na výzvu učiteľa, potrebuje stálu kontrolu - posmeľovanie</p> <p>Memorizovanie:</p> <p>vie naspamäť niekoľko ľudových piesní, básne a úryvky z dialógov</p>
<p>1 - nedostatočný</p>	<p>Motivovanosť:</p> <p>je veľmi nízka</p> <p>Slovná zásoba:</p> <p>slovná zásoba je nedostatočná k porozumeniu nových textov, na otázky nevie reagovať, nevie tvoriť otázky ani odpovede</p> <p>Samostatná práca:</p>

samostatne nevie riešiť dané úlohy,
potrebuje stálu podporu a individuálny prístup

Technika čítania:

pomaly číta s veľkým počtom chýb

Aktivita:

na hodinách je pasívny

Memorizovanie:

nevie reprodukovať ľudové piesne a básne, dialógy

Oktatókutató és Fejlesztő Intézet

1143 Budapest, Szobránc u. 6–8.

Tel: (+36-1) 235-5508

Fax: (+36-1) 235-7202

Vevőszolgálat:

vevoszolgalat@ofi.hu

A kiadásért felel: dr. Kaposi József főigazgató

Raktári szám: NT-RE30449

Felelős szerkesztő: Fuhl Imre

Műszaki szerkesztő: Orlai Márton

Terjedelem: 2 A/5 ív

1. kiadás, 2015